

סדר קריש	מוצש"ק	הדלקת הנרות	לעיון
ש"ק	ר"ח	7:41	לעיון
8:32/9:19	9:13	7:41	לעיון
8:30/9:18	9:14	7:42	לעיון
8:30/9:10	8:43	6:49	לעיון
8:31/9:12	8:40	7:05	לעיון
8:31/9:11	8:41	6:57	לעיון
8:31/9:11	8:42	6:48	לעיון

רחשני לב

ליקוטי מאמרים ודברי חיוזק ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

אחרי מות שני בני אהרן.

מדרש בשעה שראה איוב שמתו שני בני אהרן אמר אף לזאת יחרד לב. ויל"פ דהנה מבואר (במדרש רבה פ' אמור) דחטא בני אהרן היה שחשבו בלבם מתי ימותו ב' זקנים הללו משה ואהרן ואנו ננהא את הציבור ובעבור זה מתו, ובאיוב נאמר ובכל זאת לא חטא איוב בשפתי' ודרשו חז"ל בש"ס (בבא בתרא סוף"ק) בשפתיו לא חטא אבל בלבו חטא. וכיון שראה מיתת נדב ואביהו עובר שהרהרו בלבם א"כ גם הוא נענש יען שחטא בלבו וע"כ אמר לזאת יחרד לבני, והבן.

א"ה הן אמת כי בגמ' סנהדרין נ"ב מבואר שאמרו זאת "בפיהם", אמנם במ"ר אמור איתא פלוגתא בזה ר' איבו אמר בפיהם אמרו ור' פנחס אמר בלבם הרהרו, ולדעת ר"פ עולין הדברים הנ"ל במין חומר.

הגה"צ ר' שלום מרדכי הכהן (המהרש"ם) במעוזאן זצ"ל, והובא במגד ירחים חודש ניסן תרפ"ז

כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה וגו'.

צריך להבין מה צריך לומר 'אשר ישבתם בה', וגם 'אשר אני מביא אתכם'. ונ"ל להיות כי ראו הצלחת ארץ מצרים וגם ראו השפעת ארץ כנען, ומכח זה יאמרו כל העושה רע טוב הוא בעיני ה', לכן הזהיר **אשר ישבתם בה ואשר אני מביא אתכם**, כי הלא ראיתם במצרים סופם וגם בארץ כנען מה יהיה לבסוף.

הרה"ק בעל הכתב סופר זי"ע, נדפס בחתם סופר מאמרים חדשים עה"ת, מקונטרס כתי' תלמיד

ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום השלישי באש ישרף.

יתבאר הכתוב בדרך רמז לענין הבטחון בה' ושיתגבר האדם יום יום בבטחון גמור בה' שיתן לו מזונו ופרנסתו. ובהקדם מה שכתבו המקובלים ששם הבטחון הוא אכדט"ם שהוא בגימטריא ע"ד בסוד הכתוב 'בטחו בה' עדי עד' והשם אכדט"ם יוצא מהשם אלוקים, ... **ביום זבחכם** - בכל יום ויום צריך האדם לזבוח היצר המונע ממנו אמונה בה' והאומר לו לאדם, **יאכל וממחרת** - מה נאכל למחר, וע"ז אמר **'והנותר עד'** שיבטח בה' בשם הבטחון שהוא אכדט"ם, שהוא נותר מהשם אלוקים, כי השם אלוקים בגימטריא פ"ו, והשם אכדט"ם היוצא ממנו נותר בו רק ע"ד, לכן יקרא 'והנותר עד' שנותר ע"ד, ובו יבטח בכל לבו וה' ברחמי ימצא לו מזונותיו בברכה ובנקל, ולזה סיים **'באש ישרף'**, אע"פ שביהמ"ק חרב ונשרף ופסקו אנשי אמונה, אל יהיה מקטני אמונה אלא יוסיף וירבה להאמין.

צמח הצבי

הוכח תוכיח את עמיתך.

היא **אחר מרמ"ח מצות עשה** דכתיב הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, וזאת המצוה **מוטלת על כל ישראל** לא כמו שסוברים רבים מעמי הארץ שלא ניתנה מצוה זו אלא למי שהוא חכם העיר לא כן הדבר אלא כל בר ישראל חייב להוכיח את חברו בראותו שעובר עבירה או שנמנע מלקיים מצוה, **ויותר יגדל החיוב על שאר עמא שדבריהם עושים פירות יותר מדברי החכם**, שאם יוכיחנו החכם יאמרו הוא חכם הוא חסיד ומי יוכל לעשות כמעשהו אם היינו כולנו כמותו היה בא המשיח כאילו

ביאת המשיח הוא דבר בלתי אפשר על ידינו, ועוד שהחכם אינו מצוי תדיר אצל עמי הארץ ואינו רואה במעשיהם, לא כן חברו הרגיל אצלו וכאשר יוכיחם ויאמר להם אל נא אחי תרעו וגם לי לבב כמוכם לעשות כמעשיכם, **אך חוששני לי מחטאת כי האלקים יביא במשפט על כל**, ולמה לא נחוס על כבוד קוננו ונהיה מאותם שנא' עליהם כעס לאביו בן כסיל וממר ליולדתו ולמה לא נחוס על נפשנו ונהיה מאבדים עצמנו לדעת כזאת וכזאת ידבר איש אל רעהו ודבריו עושים פירות וידוע שכל ישראל ערבים זה לזה...

פלא יועץ ערך תוכחה, בתו"ד

כתבו בספרי המוסר **דבומן הזה דרך התוכחה הוא שיאמר המוכיח שהוא בא להוכיח את עצמו והוא מתחרט והוא מתעורר לשוב בתשובה וממנו יראו וכן יעשה כל אשר יודע בעצמו שחטא וכיוצא דברים רבים ובוזה דבריו נשמעים ואין מקום לומר טול קורה וכו' ובוזה יש לרמוז הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא כלו' לא תאמר לו שחטא רק תאמר שאתה חטאת וצריך לשוב וכיוצא כי בהמצאה זו וכיוצא בה תועיל בתוכחתך.**

הרה"ק בעל החיד"א זי"ע, דבש לפי מערכת אות טו

צריך המוכיח לכלכל דבריו **שלא ילמד קטיגוריא על ישראל וכי"ש שלא לזלזל בהם** וישים בלבו כי גדעון הושיע את ישראל בעבור שהליץ על ישראל ולכן אמרו רז"ל בפירוש שאינו רוצה הוא יתב' שידברו קטיגוריא על ישראל ולא שיאמרו שיש להם עונות. וישעיה הנביא ע"ה נענש על שאמר בתוך עם טמא שפתים ואמרו בתנחומא ריש פ' וישלח לעצמך אתה רשאי לא לישראל שהקדימו עשיה לשמיעה ומיחדים שמי פעמים בכל יום ע"ש.

שם אות יז

...תחלת התוכחת **בנחת ובסתר** ותאמר לו בלשון רכה ותחנונים כי לטובתו אתה אומר לו, ואז לא תקבל עליו חטא, אבל אם תוכיח את חברך בקול רעש ובזעם אז תשא עליו חטא כי הוא מתבייש ואותו חבר לא יקבל התוכחת כי כן דרך בני אדם כשאדם בא על חברו בחזקה או חברו מתקשה כנגדו ולא יכניע אותו תחתיו. ועל זה אמר שלמה (קהלת ט, יז) דברי חכמים בנחת נשמעים.

ראשית חכמה שער הענוה פרק חמישי, בתו"ד

ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך וכו' לעני ולגר תעזב אתם אני ה' אלוקיכם.

הנה נסמך מצות מתנת עניים לאיסור נותר הנאמר (בפסוק) מקודם, כי אחד מטעמי איסור נותר היא יען שהאדם צריך להיות בעל בטחון ולא ידאג מיום אל יומים להלאה על פרנסה. וא"כ בשביל זה יאמר האדם למה אניה בשדה שלי מתנות עניים, הלא גם **המזה צריכים להיות בעלי בטחון**.

ולזה נסמך מצוה זאת לאיסור נותר, כי **לא ילמד** מאיסור נותר לקמץ מתנות עניים, והיינו אעפ"י שאסור להותיר כדי להיות בעל בטחון, **בכל זה ובקצרכם וגו' לעני ולגר תעזב המתנות**, וגמר אומר אני ה' אלוקיכם, ומזה שאין הקב"ה בעצמו מפרנס העניים היא כדי לזכות בהם את הבריות וכמ"ש חכז"ל עה"פ (תהלים סא, ח) ישב עולם לפני אלוקים.

הגה"צ ר' ישראל אפרים פישל סופר זצ"ל אבד"ק נאנאש, אפסי ארץ

רהשי ההלכה

פסקי הלכות

המשך מהלכות יחוד

מו. נסיעת רופאה ומילדת עם איש, ורופא עם אשה כשיש איסור יחוד בשבת ובחול: רופאה ומילדת הנוסעת עם איש לצורך פקו"ן או רופא ואיש הצלה הנוסע עם אשה כשיש איסור יחוד יצטרף שומר עמם להצילם מיחוד אפי' בשבת (עי' שו"ת שם אריה אה"ע סי' ל"ג הגהות זר זהב על או"ה שער נ"ט סק"ב שו"ת צור יעקב סי' ט"ז ד"ה אבל שבה"ל ח"ג סי' ל"ו בהערות לס"י ש"ל ס"א, ובברורי הלכות הכא).

מז. נסיעת יולדת בשבת ובחול עם איש כשיש איסור יחוד: יולדת הנוסעת בשבת או בחול לבה"ח יצטרפו עמה בעלה או אמה גם כשאין חשש יחוד מפני הפחד והבהלה (עי' שו"ת שם אריה אה"ע סי' ל"ג הגהות זר זהב על או"ה שער נ"ט סק"ב, ועי' שבה"ל ח"ג סי' ל"ו בהערות לס"י ש"ל ס"א וח"ו סי' ל"ח ד' דגם בלאו איסור יחוד היתה ד' החזו"א שישע עמה אחר מפני הבהלה אפי' בשבת).

מח. יחוד דרבנן במקום פיקוח נפש בשבת ובחול: כשאיסור היחוד רק מדרבנן וכגון ביחוד ב' נשים עם איש אחד י"א שלא יצטרף עמם שומר בשבת (עי' בשם אריה הנ"ל לענין יחוד עם פנויה טהורה), וגם בחול יש מקום להקל (עי' שבה"ל ח"ו סי' קל"ז ועפ"י ד' הש"ך יו"ד סי' קנ"ז סק"י וסי' קצ"ה סק"כ ועי' בברורי הלכות הכא).

מט. יחוד בפיקוח נפש כשאין מי שיצטרף: כשאין מי שיצטרף המיקל למילדת רופאה רופא או יולדת לנסוע במקום פקו"ן גם באופן שהיחוד אסור מדאורייתא יש לו על מי לסמוך (עי' שו"ת שם אריה ובהגהות זר זהב הנ"ל, שבה"ל ח"ו סי' ל"ח ד', ובברורי הלכות הכא).

ביורוי הלכות

שאלה: האם פקו"ן דוחה איסור יחוד, וכגון יולדת הנוסעת לבה"ח, או מילדת ורופאה הנוסעת לצורך פקו"ן, וצריכות לנסוע עם איש בדרך שוממה, או רופא ואיש הצלה הנוסע לצורך פקו"ן עם אשה בדרך שוממה, האם הדבר מותר שהרי פקו"ן דוחה כל התורה, או דאיסור יחוד שאני דהוא בכלל אביזריהו דג"ע דאמרינן בהו יחרג ואל יעבור, וצריכים לנסוע עם שומר שלא יכשלו באיסור יחוד?

תשובה: כ' השו"ע יו"ד סי' קנ"ז ס"א כל העבירות שבתורה חוץ מע"ז ג"ע ושפ"ד אם אומרים לו לאדם שיעבור עליהם או יחרג וכו' יעבור ואל יחרג וכו' ובע"ז ג"ע ושפ"ד וכו' יחרג ואל יעבור, וכ' הרמב"ם בפ"ה מ"סוה"ת ה"ו כענין שאמרו באונסין כן אמרו בחללים, כיצד מי שחלה ונטה למות ואמרו הרופאים שרפואתו בדבר פלוני מאיסורין שבתורה עושין וכו', חוץ מע"ז וג"ע ושפ"ד שאפי' במקום סכנה אין מתרפאין בהן (וכן נפסק ביו"ד סי' קנ"ה ס"א לענין ע"ז), וכ' הרמ"א (ס"קנ"ז ס"א) וכל איסור ע"ז וג"ע ושפ"ד אע"פ שאין בו מיתה רק לאו צריך ליהרג ולא לעבור והוא ד' הר"ן (פסחים ה' ע"ז ט. יומא ג' הובא בד"מ סק"ג) שהוכיח מסנהדרין עה. מעשה באדם אחד שנתן עינו באשה אחת והעלה לבו טיגא ואמרו הרופאים אין לו תקנה עד שתבעל לו, ואמרו חכמים ימות ואל תבעל לו, תעמוד לפניו ערומה ימות ואל תעמוד לפניו ערומה, תספר עמו מאחורי הגדר ימות ואל תספר עמו מאחורי הגדר, ובדאי שדברים אלו אינן משום ג"ע משום אלא עובר בלאו דלא תקרבו ואפ"ה אמרו שימות, ש"מ דלא רק בגוף האיסור שחייבים עליו כרת יחרג ואל יעבור אלא גם בדברים האסורים משום לאו יחרג ולא יעבור, וכ"ז בלאו אבל לענין איסור דרבנן מבואר בש"ך שם סק"י וביו"ד סי' קצ"ה סק"כ דבדרבנן יעבור ואל יחרג דכן משמע מהב"י סי' קצ"ה ס"ז, ולכן גם להרמב"ם דחיבוך ונישוק אסור מדאורייתא מלאו דלא תקרבו מותר לרופא למשש הדפק של אשתו נדה במקום פקו"ן דכשאנו בדרך חיבה אסור רק מדרבנן, ובסד"ט סי' קצ"ה סק"כד' הק' על הש"ך דממעשה דסנהדרין משמע דגם במילי דרבנן אסור דהא דיבור עם הערוה ודאי לאו בכלל לאו דלא תקרבו הוא ומ"מ למעשה הסכים להקל כהש"ך במקום פקו"ן, וע"ע בשו"ת הרא"ם ח"א סו"ס נ"ט שהובא במל"מ (פ"ה מ"סוה"ת ה"ב) דגם באיסור דרבנן יחרג אל יעבור והביא ראיה מגמ' סנהדרין הנ"ל, ובמל"מ שם הק' עליו.

והשתא נבוא לנדוד בדן יחוד במקום פקו"ן בדשו"ת צור יעקב סי' ט"ז (ד"ה אבל) כ' דייחוד אסור גם במקום סכנה דהוא אביזריהו דג"ע דגם בקריבה האסורה מדרבנן יחרג ואל יעבור (עי"ש שציין לברכ"י סי' קנ"ז ולנו"ב תנינא סי' ק"נ שחולקים על הש"ך וס"ל דכן הדין גם בדרבנן וכהרא"ם הנ"ל), וכן הסכים לעיקרא דדינא בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קצ"ב (אלא שהעלה להתיר כשמתחתית ישראלית עם נכרי במקום סכנה מטעם אחר דאשה חשיבה קרקע עולם ובכ"ה אמרינן דיעבור ואל יחרג וכמבואר ברמ"א יו"ד סי' קנ"ז ס"א), אמנם בשו"ת שם אריה אה"ע סי' ל"ג צדד דייחוד אפי' עם א"א מותר במקום פקו"ן ודלא כהר"ן המובא ברמ"א, דכיון דפקו"ן הוה מ"ע (לגבי עצמו משום ונשמרתם ולאחרים כדדרשינן והשבותו לו לרבות אבדת גופו) א"כ לא גרע מכל התורה דעשה דוחה לית, והא דבעריות גופא לא אמרינן הכא הוא משום דאין עשה דוחה לית שיש בה כרת, והראיה שהביא הר"ן מסנהדרין יש לדחות דהתם אין שייך לומר דעשה דוחה לית כיון דבא ע"י פשיעה שנתן עינו בה דבעלמא לא אמרינן עשה דוחה לית באופ"ז, וציין שם בסו"ד למל"מ רפ"י דאיסו"ב שהביא דברי המהר"ם חביב בספרו תוספת יוהכ"פ (יומא פ"ב סוף ע"א) שחלק על

הילולא דצדיקא

נלב"ע
י"ב אייר
תק"מ

הרה"ק
רבי משה זרח איידליץ זי"ע
בעמח"ס אור לישירים

אלה תולדות

רבינו איש אלקים... צדיק יסוד עולם, מושל ביראת אלקים, צדיק ועניו ורוחו שפל, מורה דעה לתלמידיו ארבעים שנה בתדירות... הנמצא כזה איש מדור דורים... (מנוסח המציבה של רבינו בפראג), שכל ימיו לימד תורה ברבים בחריפות ובקיאות, והעמיד תלמידים רבים כנוודע ומפורסם, ומלבד שהיה חריף גדול ושנון בלימוד הלכה תוס', עוד היה חכים טובא בדברי אגדה ותוכחה מוסר כאשר דרש דרש פעמים רבות בבתי כנסיות שבקהילתנו, ואנא שמענא מפיו דברים מתוקים ונכונסים בלב השומע להלהיב הלבבות ליראת שמים, (הסכמת הגה"ק הנודע ביהודה לספרו אור לישירים), והוא מלא יראת שמים, (הסכמת הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זי"ע הי"ד), ולא באתי רק להעיר לב אחבי שיתאמצו לקנות הספר הקדוש הזה, כיון שיצא מפה קדוש אדוננו הנודע ביהודה זי"ע שהקורא בו בודאי יתגבר לשוב בתשובה שלימה, א"כ מחויב כל בר ישראל למכור אפילו מכלי ביתו לקנות את הספר, ולקרות בו תדיר למען יתעורר בתשובה, והרי הנובי זי"ע ידענו מה היה לו שבל דבריו ברורים ומבוררים ונתקבלו להלכה בעולם, וגם זה דבריו נאמנים מאד, א"כ מוטל החוב על כל אחד מישראל לעיין בספר הזה, ולא שמא יעשה תשובה אלא בודאי יעשה תשובה, כאשר דבר הנובי... (הגה"ק ר' שלמה זלמן עהרנרייך זצ"ל הי"ד בהסכמתו לספר הגי'ל), ה"ה רבינו הגה"ק רבי משה זרח איידליץ זצ"ל, נולד לאביו הגאון רבי מאיר איידליץ בשנת תפ"ה בעיר הגדולה לאלקים פראג. עוד כשהיה ילד רך בשנים נפטר אביו הגדול שלימדו תורה, ונשאר לבד אצל אמו האלמנה שלא היה לה כסף רב לשכור לו מלמד, עד שריחם עליו רבו המובהק הגאון הגדול הרה"ר יהונתן אייבשיץ זצ"ל שהיה אב"ד פראג באותן שנים לקחת אותו תחת חסותו, ולהאיר לו ממעמקי התורה הקדושה, וכך לקחו לביתו וגידלו וחינוכו על ברכיו, ונעשה לרבו המובהק והיה מקושר אליו בעבותות אהבה, וכך כתב עליו רבינו בספרו אור לישירים דרוש ב', וז"ל, שהוא גדלני ורוממני כאשר נודע לכל בני קהילתנו כל הטובות שעשה לי שהייתי יתום ועניי בן עניים מבלי שיהיה תשלום גמול מהם, ואפי' הכי גדלני וכאב על בנו השגיתי, ועדיין היה חביבותי גביה... אהבתו היתה חביבה עלי מאוד, שמלבד שעשה לי כל הטובות כאב ואם, הכנסני תחת עול התורה והורה הדרך הישר לילך בו... עכ"ל. כ"כ למד תורה אצל הגה"ק רבי שמעון פערלש זצ"ל שהיה מלמד בביהמ"ד של תינוקות בפראג.

האיש מקדש

ויהי כאשר גדל הנער, ושמו הלך לפניו כאחד הלומדים המופלגים, לקחו לחתן הקצין הגביר ר' שרגא פייבל ירושלמי ז"ל, והציע לו נכבדות, אך לא ארכו לה הימים, ואחרי תקופה קצרה נפטר עליו אשת נעוריו. ומתחילה

לא רצה חותנו ליתן לו בתו הצעירה מרת איידל, כי היא היתה צנועה מאוד, ונתן דעתו להציע לה נכבדות מקציני ומגבירי העיר. אך רבו המובהק של רבינו - הגה"ק הרה"ר יהונתן אייבשיץ זי"ע מרוב אהבתו לתלמידו רצה שישא דוקא הוא את אחותה ועי"ז יהיה לו פרנסה בריוח ויוכל לשבת באהלה של תורה באין מפריע. ולכן עודם בימי אבלם, בא הגאון לביתם לנחמם, ובצאתו רמז לתלמידו ר' זרח שילך אחריו, וכך עשה. ויאמר לו הגאון, הנה חותנך בודאי ישתוקק לדעת מה דברתי עמך, ולכן הנני אוסר עליך להגיד לו כעת כלל מכל מה שדיברנו, רק כאשר יעבור זמן מה ותראה כי מאוד כלתה נפשו לדעת אשר דיברנו, אז תאמר לו כי אחד מקציני העדה רוצה לתת לך בתו עם נדוניא הון רב, ואז לא יאחר מלתת לך בתו. ואכן כך היה, כאשר הלך הגאון לביתו שאל אותו חותנו ר' פייבל, מה הגיד לך רבך? והשיב לו, כי סוד הוא ואסור לגלותו. ואחרי עבור ימים אחדים ראה כי כלתה נפשו לדעת את הסוד, אז הגיד לו כי אחד מחשובי העיר רוצה לתת לו נדוניא הון רב בהשתדלות רבו בשביל שיקח את בתו לו לאשה. וכאשר שמע חותנו זאת, אזי תיכף כתב תנאים עמו עם בתו הצעירה הגי'ל, וככלות השנה לקח אותה לו לאשה, ואכן קיבל על עצמו לספק לו כל צרכיו, למען יוכל להקדיש עתותיו לתורה ולעבודה בלי שום מפריע ודאגות הפרנסה. כ"כ זוגתו של רבנו הרבה צ"צ קיבלה על עצמה לכלכל את ביתה בתושיה הכל כדי שיוכל רבינו ללמוד באין מפריע, ויוכל להיות מסור בל"ג ללימוד התורה הק'. אבל גם היא נפטרה בחיי בעלה הק' והספידה בבכי תמרורים, [מובא בהקדמה לספרו מלאכת מחשבת], (גדולת יהונתן).

רגלי חסידיו ישמור

שמעתי ממקור נאמן מפי הגאון המנוח ר' יוסף שאול זצ"ל נאנטזאהן אבד"ק לבוב, הרה"ג ר' זרח איידליץ זצ"ל לעת זקנתו נפל ממעלתו, וירד מנכסיו מאוד, כי רבו נושיו ולא היה לו עצה ותושיה, ונתיישב להודיע צערו לפני הגאון הנודע ביהודה זצ"ל. ובא לפניו, והיה אז סמוך לזמן נשואי הבן או הבת של הנובי, והיה מוכן בביתו ג' אלפים דינרים לצורך נדן ובגדים וכדומה, ומנוחת בארגז של הרבנית ע"ה, והיא לא היתה אז בביתה, ובבוא הגאון ר"ז לפניו והציע צערו, שאלו הגאון הנודע ביהודה עד כמה תכבד העבודה שיוכל לשלם קצת חובותיו, ולהישאר על מעמד פרנסתו? והשיב לו, ג' אלף דינרין! מיד הוציא הנובי הסך הגי'ל, ונתן לו בהלואה נגד שטר חוב שכתב לו, שישלם לו כשירחיב. ויהי כבוא הרבנית לביתה, ותפתח הארגז והכסף איננה, נתבהלה מאוד, ושאלה לבעלה הגאון הנובי מי הוא זה שהוציא המיוחד לחתונת בנינו? ואמר לה שהלווה לאיש בטוח. ואחר חקירה הגיד לה מי הוא. מיד ותצטעק מרה כי כבר רעשה כל העיר, כי הגאון ר"ז מטה ידו ורבו נושיו. אבל הגאון הנודע ביהודה התחיל לדבר על לבה,

כי ר' זרח ירא ה' ובטח ישלם לזמנו. בהגיע סמוך לזמן הנשואין היה דין תורה בעיר פיורדא על עזבון גביר עצום, ונבחרו הגאון בעל זכרון יוסף ועוד רבנים למשפט, וכאשר לא ידעו להשיב על השאלה כדת מה לעשות, הציעו ענין השאלה לפני הנובי, והוא השיב להם בחינם, (נדפס בנובי מהד"ק ח"מ סי' ל), ואכן נתקבל הפסק כפי הכרעתו. והיורשים בטוב לבם רצו להוקיר להגאון הנודע ביהודה על חשיבות הפסק שהשכין שלום עי"ז בין היורשים, ולכן שלחו מדעתם מעות פסק ג' אלף דינרין! כפי הסך שנתן לר"ז! כאשר הגיע הסך לידי הנובי, שלח לקרוא לזוגתו הרבנית ואמר לה, הבט נא וראה צדקת ר"ז שהביא המעות! ויהי לנס. (מופת הדור - תולדות הנודע ביהודה בשם המהרש"ם מברעזאן).

אשכבתיה דרבי

רבינו נפטר בעיר פראג לפתע פתאום, ביום ד' פ' אמור י"ב אייר שנת תק"מ לפ"ק ושם מנו"כ. וכל גדולי ישראל תדהמה גדולה נפלה עליהם כאשר היוודע להם שאש ה' יצאה ותאכל איש נפש נקי וצדיק, וכמו שהעיד הגה"ק חבירו מובהק הגאון הנודע ביהודה (שר"ת נ"ב תנינא אר"ח סימן קכב) וז"ל, ורציתי לעיין בדבריו הנחמדים בין הפרקים קודם שאתחיל הלכה אחרת ונטרפה השעה כי בער"ה פרץ ה' בקהלתנו פרץ עזה שהרב הגאון המפורסם מוה' זרח איידליץ ז"ל פתאום ביום ד' אחר חצות שבק חיים השם יגדור פרצתנו ברחמים ולכן לא יכולתי ביום ההוא לעיין בדבריו וביום ה' עדיין לא עיילי אברי לשייפי מרוב יגון ומספר.

הוא היה אומר

וכך שמעתי מפה קדוש החסיד מורי הרב הגאון האמיתי והמובהק בחריצות ועניות, תנוח נפשו בגן עדן, כש"ת מ' משה זרח זצ"ל איידליץ מק"ק פראג אשר שבק חיים לכל חי ויצאה נשמתו בטהרה יום ד' פרשת אמור תקמ"ם לפ"ק וז"ל, במשנה, ובמקום שאין אנשים השתדל להיות איש (אבות פרק ב משנה ה), [ופירש] ר"ל, שתעשה איזה מעשה שע"י כך יהיה אחר איש, ולכן אמרו חז"ל ודקדקו להיות פועל יוצא על אחר, ולא אמרו 'השתדל שתהיה אתה איש'. אלא ודאי כוונתם, שע"י מעשך יקנאו אחרים ב"כ זה, ואיש את אחיו יעזורו. והאריך בזה עפ"י משל דאיתא בעוללות אפרים, על מלך שהיה לו גבור בעיר היושבת על הספר [הגבול], ובא מלחמה גדולה עליה, ואז לקח מהם המלך הגבור ההוא אשר ה' נלחם מלחמתם, כדי שיעמדו בני המדינה לבדם, ולא ישימו על הגיבור בטחונם, והנה באשר שאינם מלומדי מלחמה יראים כל אחד לנפשו ה[א]ך ומה לגשת אל המלחמה, עד שיבוא איש חלוש וקטן ואמר שהוא רוצה להיות מתנשא לכל ראש, ועי"כ היה קנאת איש גבורי כח מרעהו ההוא, עי"ש ודפח"ח (ספר בנין יהושע להרה"ג רבי יהושע אלטר ויללדמן זצ"ל - תלמיד רבינו בהקדמה לספרו). זיעזעכ"א.

יב אייר - הלכות אסורי רכילות - כלל ז

ב. וְדַע דָּאָסוּר רְכִילוּת הוּא אֲפִלוּ עַל עִם הָאֶרֶץ, כִּי גַם הוּא בְּכָל־
"עֲמִיק". וְאֵף שֶׁהוּא רוֹאֶה בְּכַרְדּוּ, שֶׁעַם הָאֶרֶץ זֶה גָּנָה לְאַחַד שְׁלֹא בְּפִנּוּ
עַל חֶבֶם, וְהָדִין הוּא עִם אוֹתוֹ פְּלוּנִי, אֵף עַל פִּי כֵן הָלֵא בְּרַנְנוּ לְעֵיל
בְּכָל־א', דָּאָסוּר רְכִילוּת הוּא אֲפִלוּ עַל אֲמֵת. וְכָל שֶׁכֵּן לְסַפֵּר רְכִילוּת
עַל תַּלְמִיד חֶבֶם, הֶעָזַן יוֹתֵר גָּדוֹל יוֹתֵר עַצְמוֹ מִפְּנֵי כְּמָה טַעְמִים:

(א) מִצַּד עַצְמוֹ הֶרְכִילוּת, דִּהְלֵא פְּשׁוּט הוּא, שְׂאָם בְּרְכִילוּת, שֹׁסְפֵר עַל
חֲבֵרוֹ, הִיָּתֵה עֲתֵרֶכֶת שֶׁקֶר, בּוֹדֵאֵי עֲנֵשׁוּ חֲמוּר יוֹתֵר, מִשְׂאָם הִיָּה אֲמֵת,
וְכֹאשֶׁר בְּדִיק בְּעֵינֵינוּ, יִמָּצֵא עַל פִּי הָרֵב, שֶׁהֵיא רְכִילוּת שֶׁל שֶׁקֶר, כִּי
תַלְמִיד חֶבֶם מִסְתַּמָּא אֵינוֹ מְגַנֵּה וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה רָעָה לְאֶדָם בְּחֶבֶם, וְיֵשׁ לָנוּ
לְתֹלֶת שְׂפָדִין עֲשֶׂה מִה שֶׁעֲשֶׂה, עַל כֵּן, הוֹחֵלֶךְ וּמִסְפֵּר עָלָיו דִּבְרֵי זֶה
לְעוֹלָה, הוּא רְכִילוּת שֶׁל שֶׁקֶר.

(ב) מִצַּד עַצְמִיּוֹת הָאִישׁ הַהוּא, שֶׁהִיָּה צוֹתָה לָנוּ הַתּוֹרָה לְהִתְדַבֵּק בָּהֶם
בְּכָל מִיָּנִי חֲבוּר, לְאָכַל וּלְשָׁתוֹת וּלְעֲשׂוֹת פְּרָקְמִטִּיָּא עִם תַּלְמִיד חֶבֶם
וּלְהִשָּׂא בְּתוֹ לְתַלְמִיד חֶבֶם וּלְהוֹגֵב בָּהֶן בְּבוֹד הָרֵבָה, וְעַל אַחַת כְּמָה
וְכְמָה שְׁלֹא לְעוֹרֵר מִדְּנִים עָלָיו, שֶׁדָּרֵב זֶה גּוֹרֵם הַפּוֹךְ כָּל הַנֶּ"ל.

(ג) מִצַּד הַסִּבָּה הַצּוֹמָחַת מִסְפּוּרוֹ, כִּי יִדְעֵה הוּא שְׁלֹא יִתְפַּעַל אִדָּם כָּל כֵּךְ,
כִּשְׂאִיִּד מִעַם הָאֶרֶץ גָּנָה אוֹתוֹ, אוֹ עֲשֶׂה לוֹ שׂוֹם דִּבְרֵי עוֹלָה, אֲבָל אִם
יִסְפֵּר לוֹ אֶחָד, שֶׁתַּלְמִיד חֶבֶם גָּנָה אוֹתוֹ, בּוֹדֵאֵי יוֹתֵר תִּכְנֵס שְׂנֵאָה בְּלָבוֹ
עָלָיו, וְרָגִיל מֵאִד לְהַתְעוֹרֵר מִדְּנִים עַל יְדֵי זֶה, וּבִפְרָט אִם מִסְפֵּר עַל הָרֵב
שְׂבָעִיר, בּוֹדֵאֵי רָגִיל לְבוֹא עַל יְדֵי זֶה קְלָקוֹלִים גְּדוֹלִים עַד מֵאִד, וְכְמָה
פְּעָמִים יוֹרֵד עִמּוֹ לְחִיּוֹ מִמֶּשׁ עַל יְדֵי זֶה.

ברכת הרה"ק בעל התולדות יעקב יוסף זי"ע לאריכות ימים:

את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו אני ה'. ואת שבתותי תשמורו, כמו ואביו שמר
את הדבר (בראשית לו, יא), שלא יהא לך למשא שמיעות תורה ומוסר בשבת, רק
יצפה וישמור את שבתותי, שיזכה לשמוע תורה ודין ומוסר, ומקדשי תיראו
שכתוב אחר כך, הוא מורא מקדש מעט, שהוא בית הכנסת, שלא ידבר ויריס קול
שיחת חולין, רק יהא מורא מקדש עליו, ובזה יזכה למען יאריך ימים על האדמה נצח
סלה ועד.

הרה"ק בעל התולדות יעקב יוסף זי"ע בספרו כתונת פסים, פרשת קדושים

אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש:

אם פגע בך מנוול זה מושכחו לביהמ"ד (סוכה דף נב), ואם כן איך רואים אנשים
בביהמ"ד מדברים דברים בטלים בעת התפילה וקריאת התורה או מחזירים ריב, או
חושבים מחשבות זרות בזמן התפילה. אלא בדווקא אמרו אם פגע בך מנוול זה
כאורח הבא מן החוץ ופגש אותך ורוצה להכנס, אז מהני משיכתו לביהמ"ד, אבל אם
הוא כבר בפנים, הדיינו שאתה כבר מציית לו והוא שווה בקרבך, אז לא מהני
ביהמ"ד ואינו יוצא אלא ע"י תשובה. דהיצר ששווה בגופו של אדם הולך עמו
לביהמ"ד ולביהמ"ד...

הגה"צ רבי משה זרח איידליץ זצ"ל, אור לישירים דרוש א בתו"ד
(יו"ד שב"ק זו - י"ב אייר)

סגולה לכוונה בענייני אמן יהא שמייה רבה:

סגולה לכוונה בענייני אמן יהא שמייה רבה, לעצום את עיניו בשעת אמירתו זאת.
בדוק ומנוסה

התהילה והתפארת לחי עולמים

לוח המודעות בבית המדרש מלא וגדוש בהודעות מפוארות, הכל רועש וגועש לקראת השמחה
הגדולה בחצר המלכות, שמחת נישואי בן זקוניו של האדמו"ר שליט"א. הודעות על לימוד שעות
רצופות לקראת השמחה, נסיעות, הזמנות, פארעניטשעס וכל הנלווה לקראת השמחה הרוממה,
יענקל'ה שריו כולו בד' אמותיו בעבודת ימי הספירה ביוכך המידות, בחכמה לקראת מתן תורתנו, ובד'
בבד שם ליבו אל ההכנה הרבתית לקראת השמחה אצל הצדיק. ר' זלמן חיים ניגש בין מנחה למערב
לקאווע שטיבל ושם ליבו לוויכוח עז שמתנהל בלחישות בין יענקל'ה, לבן גילו "שולם דוד" אברך
צעיר מלא חמימות ותמימות כאחד, אוהו זה צריך להיות מעניין ויכוח כזה, כדאי להאזין לנאמר בו:
מה הפירוש לפאר ולרומם כבוד החסידות שואל, מוחה, רוטן, יענקל'ה היכן כתוב בתורה המצווה
הזאת? ולא זה בלבד באחד מלענוס ההכנה לקראת החתונה הגדולה אמר אחד מהמשפיעים
בשיחתו, שאנו צריכים להתפלל שיתגדל כבוד שמים על ידיו ויתפאר כבוד רבנו ועוד שלל פתגמים
קדישין, מהיכן שאב את העניין הלזה מסיים יענקל'ה להשיח צערו באזני שולם דוד.

תשמע, היות שאני יודע שאיך חשוד בחסרון אמונת צדיקים, הבה יחד נחשוב על מה שאמרת,
הרי הנך יודע שגם אלו שאינם מקושרים לצדיק שחי בזמן הזה, אלא נוסעים רק לצדיקים אשר בארץ
המה, גם הם עסוקים בדרכם "לפאר את שם הצדיק בעולם", הרי שברור שיש בזה עניין, רק צונק
לברר מה הפשט בזה. יענקל'ה נדרך, לא', לא הבנת אותי, אני לא מחפש לקנטר, ואף אם מצאת
מקומות אחרים שמפארים שם הצדיק, אני רוצה להבין לאשורו מה רצון אבינו שבשמים בזה?
לפתע שמים לב איך שר' זלמן חיים מקשיב לכל הדיון ומהרהר לעצמו, במכונה רבתית נגשים
שניהם אליו, באמרם הרי את השאלה כבר שמעתם הבה ניגש מיד לבירור העניין:

בראשית דברי עלי למסור מודעה - מתחיל ר' זלמן חיים את דבריו - שכל מה שנדבר ונלמד
דבריו רבותינו הקדושים רועי החסידות, הוא רק על דעת שמכוונים לעשות רצון אבינו שבשמים
באמת, ורק הפצים לדעת מה הדרך הראויה בזה, אבל אלו שכל מונתם להגדיל את עצמם, להראות
לעמים את גדולם ותפארתם, לא באלה חפץ השם.

הרה"ק המגיד הק' ממעוררש דיבר בקדשו וזה לשון קדשו (לקוטים יקרים או קנ"ה), כי זה כלל
גדול דבר המאוס בעיני אדם נופל למטה, וג"כ באדם כשאדם מכזה את עצמו, ונחלט בלבו שאין
תפילתו ולימודו חשוב לכולם, ואינו נחשב בעיני עבודתו שהוא עובד, אדם כזה נופל ממדרגתו
למדרגה פחותה וגרועה ובשביל זה הולך אח"כ כמו בלי דעת וחסר שכל בעבודתו ית', ונמשל
כבהמה נדמה. ורמז לזה "נבזה בעיני נמאס", רצונו לומר כשנבזה בעיני עבודתו שהוא עובד, אז
בעצמו הוא נמאס. ובשביל זה כמה חסידים וצדיקים לפעמים מתפארים בעצמם הוא מטעם זה
כשהוא את עצמם שאין להם התלהבות כ"כ בעבודת השם יתברך ונפלו ממדרגתם, מתפארים
בעצמם בפני ב"א ומחמת זה באת להם אהבת ה' ויראת ה' יותר גדול. וזה ג"כ טעם במה ששכחונו
התלמידים לרשב"י ע"ה בפניו כדי שיהי' לו התפארות גדולה ויבא בשביל זה לאהבה ויראה יותר
גדול, כי בוודאי הרשב"י הי' מוכרח להשפיל עצמו במדרגות התחתונים להעלות ניצוצות מכולם, כי
בוודאי אדם גדול כמותו הי' סובל כל העולם, ובוודאי מוכרח הי' להשפיל עצמו במדרגות התחתונים
לסבול הכל, כי זה פסוק "איש אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו", ונתנו לו התלמידים התפארות
שעל ידי זה יבא להתפארות השם באהבה ויראה. עכ"ל.

עלינו להבין מדיגש ר' זלמן חיים, שהמטרה העיקרית הוא, הוא לפאר את ה' באהבה ויראה, ואם
נשכח את העיקר אז כל עבודתנו לריק ומותר אדם מן הבהמה אין, אלא המגיד הק' מלמדנו של ידי
השתלמידים מפארים את הצדיקים הצדיק משפיל עצמו למדרגות הנמוכים ומתעלים אף השפלים
יותר באהבת ויראת ה'. וכעין זה ממש מבאי בספה"ק אגרא דפרקא וזה לשון קדשו, לפעמים יש
עבודה בהתפארות אצל הצדיק, ומוכרח הצדיק להתפאר את עצמו בתורתו ועבודתו ומדרגתו,
והסימן אם היא עבודה או מצד יוהרא ח"ו, הוא כשאנשים עניים אמיתיים שומעים את ההתפארות
ושמחים אזי סימן הוא שההתפארות הוא מצד עבודה שמאיר בנשמתו מדת התפארת, ותפארתו
הוא תפארת השי"ת, כי באם יש בהתפארות איזה יוהרא או הענוים לא היו יכולים לסבול והיטיב היה
חיה להם. וזה שאמר דוד (תהלים ל"ד ג') "בה' תתהלל נפשי וישמח", ו"ל בעת אשר
נפשי מתהללת ומפארת את עצמה בעבודתה ומעלתה, הוא ב"י היינו להאיר מדת תפארת, ע"כ
ישמעו ענוים וישמחו, מוש"א באם היתה כוונתי לפאר את נפשי בלבד ח"ו אזי לא היו הענוים
שמחים בשומעם. זה אמר כבוד אדמו"ר הרב מו"ר מנחם מענדל (מרימנוב) זצוק"ל, עכ"ל.

הצדיקים אשר עמנו היום כלנו חיים, ממשיך ר' זלמן חיים את דבריו, יודעים שישנם הרבה חסרי
דעת בדורנו דור יתום, ולא ידעו ולא יבינו פשר דבר, על כן לא ראינו בדורנו צדיקים שיפארו את
עצמם, עם כל זה לא לכל היותר אינן מוחים תמיד כשהתלמידים והחסידים מפארים אותם, בשביל
שעל ידי זה יבואו בעצמם למדת התפארת. והעיקר שאנו בעצמו נעלה את מדת התפארת
וההתפארות לקדושה כלשון קדשו של הרה"ק הדגל מחנה אפרים (פר' ויגש) וזה י"ל שמרמז
בפסוק "ויגש אליו יהודה", היינו כשנגש ונקרב אליו ח"ו בחינת הוהיה ושבח שמשבח את עצמו ובא
לביחית גדלות, אז ויאמר, לשון מחשבה שיחשוב, ב', כפירוש רש"י לשון בקשה, אדוני היינו
שכביכול השכינה מבקשת ממנו שיתקן מדת תפארת של השי"ת ברוך הוא וברוך שמו, ובה שנופל
לגדלות מרומים לו שיוכר לתקן ולהעלות מדת תפארת שנופל, ומוזה יבער בלבו יראה ה' שהוא מן
המדות שנופל ואז יהיה יחוד יראה עם נורא ויתפרדו כל פועלי און כנ"ל והבן. ע"כ לשון קדשו.